

MEDJU JAVOM I MED SNOM

— Kakav je dakle pesnički ideal žene?

— Kako u koga, svaki pesnik ima svoj.

— Ne to, nego hoću da mi kažeš, je li ona žena, ona pesnikova draga što joj on peva, onakova kako nam je on prikazuje, mora li biti takova, bar od prilike, ako hoćemo da nam je ona ideal?

— To gotovo nikad ne biva. Nije nama pesnikov ideal ona ženska glava, nego ona slika njena što se ogleda u pesnikovoj duši. A ta se često veoma razlikuje od one žene sa koje je ta slika skinuta, pa biva da je gotovo protivna.

— Na priliku?

— Na priliku Petrarkina Laura:

Novo fior d'onestate e di bellezze (Rime 134),

*Il
Ma questa pura e candida colomba*

A cui so s'al mondo mai par visse, (135),

tako se zanosi u pesmama. A ovamo, kad je spominje i opisuje u prozi, pišući svojim prisnim prijateljima, priznaje da je toj istoj „čistoj i bezazalnoj golubici“ Lauri, među ostalim krašotama — *corpus multis partibus exhaustum*.

— Pa kako tada da razumemo one usklrike u njegovim sonetima, kad je znao da to nije tako? Je li pevao na javi ili u snu?

— U običnih ljudi ima dva glavna duševna stanja: java i san. U neobičnih, osobito u pesnika i u umetnika, ima još jedno treće, to je — tako bih ga ja nazvao — zanos, inspiracija. To se stanje razlikuje od onih dvaju običnih najviše tim, što je čisto duševno, dok su ona dva vi-

še živčana, moždana, te se zato nalaze i u životinja, pa čak i u nekoga cveća. Za to je, u zdravog čeljadeta, i redovna, perijodična, zasobica jave i sna. A zanos, ovaj zdravi pesnički zanos, dolazi izmenada, na mahove.

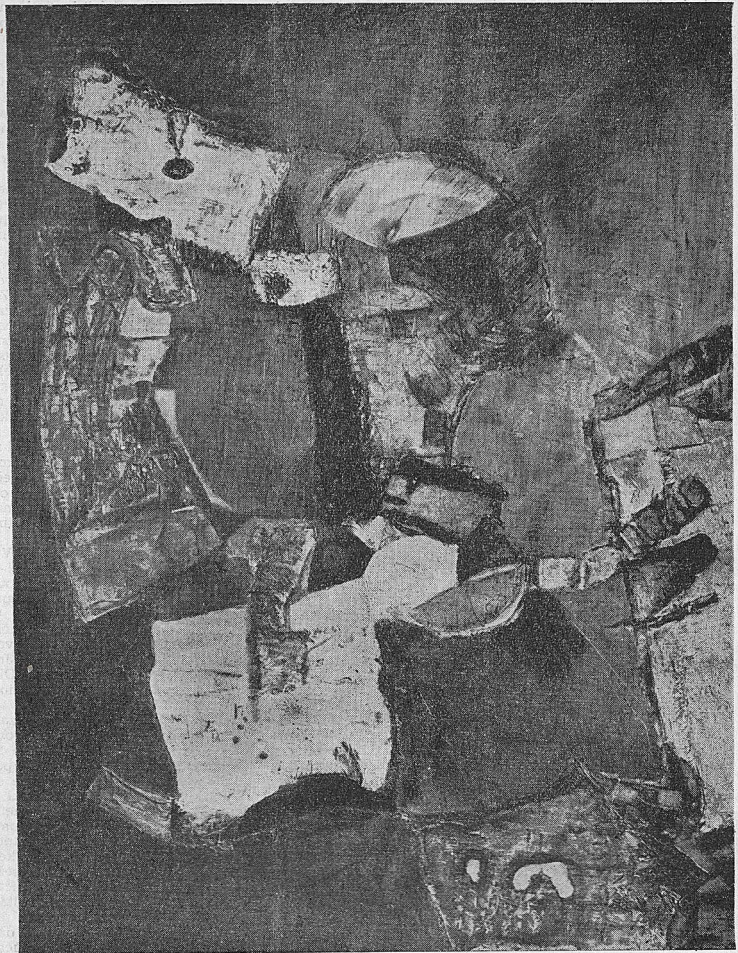
— Pa to je kao nekad u proroka i prorocića, pitije i pitogisa, vraća, vračara, gataru i pogadača; a sad i u medija.

— Nešto nalik, al' je ipak prilična razlika. Ne znam kako je u proroka vračara i pogadača, — sasvim ozbiljni ljudi se kunu da ih još ima — ali medije u zanosu kao da izgube sasvim svest, a kad se probude ne sećaju se više šta su videle i govorile u nesvesti. Naprotiv u pesničkom zanosu ne prestaje svest, ne gasi se volja, samo što svest postaje drugarica, upravo službenica zanosu, pa ga služi i kad je zanos prestao, tek posle nam priča kako je bilo.

— A može li pesnik ili umetnik svoju dušu staviti u stanje zanosu kadgod po volji? Ono staro invita *Minerva* vredi možda samo za silom-pesnike i nadri-umetnike, al' pravi pesnik tek ipak.

— Ja bih rekao da ne može. On može odložiti pričanje, spevavanje, slikanje, kompoziciju onoga što mu je zanos ostavio, on može ponoviti i ponavljati u sećanju jedan isti zanos. Ali svojom voljom doći u kakav bilo pesnički zanos, to mislim da ne može niko. A mislim utoliko pouzdanije, što sam ja to jednom pokušavao, pa još po dogovoru, u društvu.

(Odlomak iz knjige „O JOVANU JOVANOVIĆU ZMAJU“ odeljak „O idealu i pesničkom zanosu jedne zaiudna noć“. Jedno od retkih mesta u delu Laze Kostića gde se govori o stanju „među javom i med snom“).

ZORAN PAVLOVIĆ veliki totem

bogomil duzel

odisej u paklu

I.

Ne budi
neka te nema
strašni putniče
za mnom — momkom što spava
na uglovima vetra
za mnom, zaborave što se skrivaš
u peščane kule
a nigde da se sakriješ
od sebe — Odiseja.
Krvav si mi postao Odiseju
postaću crv
treba mi crna noć i duboka zemlja
o pesmi dve reči
o ljubavi ni jedne
Venčali su me drugostepenim hidrama
koje su na golim stepama igrali pod bičevima
slobodu sam nacrtao
o koje je to sunce
što me je učinilo prosjakom
Neću žene
hoću žarke izvore
što se puše
i oštre vetrove
da me obnažuju
(ja — momče što tumara
uglovima vetra)
u mladim šumama
da se parim
ritualno
uz mnogo sunca i peska
Krv da te raspne
da te raščereči
gorka skitnico planeta
svirepi Makedonogrče
u brdima da te love bubnjevi
u nizijama močvare
gorama skriveni, trapavi
o ne budi
I DOK ZVONA NA RASKRŠĆIMA
POZIVAJU NA RAT
OSUĐENI ODISEJ
SILAZI NATRASKE KA PAKLU

II.

ODISEJ, REČE ULAZEĆI,
MAKEDONOGRK
Kotrljajući se danom
Odisej zastade
polomi podneva
paklene sveće dunu
mislí ga prevariše

III.

Senke krađu pakao
krađu mene
nestaću po sasvim beloj noći
od presno zgnječenih zvezda

Bela noć što crnja krv
pravi se
PAKAO JE PUN SRAMA
ZIDA SE TEK SADA
OD NEKOLIKO ISTROŠENIH STARACA
I BICEVIMA TVRDOG VETRA

Bos preko muzike
koji te je vetar obukao
u toliko bednih koža
belogradanine
nojoj čoveku
belih vina i platna
Pesak mi je najmnogobrojniji roditelj
sa najstarije evanđeliske plaže
sa užarenim klešima za spas
i sa mangelom smrti
U paklu pari se jedno
sa nekoliko ženskih trsaka
i besplodnim vilin-konjicama
Još uvek se krstim pred putevima

IV.

Između zemalja Makedonske i Grčke
ni jedan čovek
aj aj ni jedan čovek
Bela sela i tužni konji
pokrite me brdom zvezda
da ne bih nestao

Misao mi je ubilačka
ne više hranljiva
pomisao na te žalne konje
Taor i Viljur
dva zelena oka močvarna!

Stepe visoko podignute
vitlaju se i suše
starce mrmu
hidre razmotavaju
nesrećno klupče duša
Odisej je orickaao put
put teških konja
bez potkovica
zemlju je praznio
žestok je bio u svojoj kijavici
aj aj junačke li pesme

Taor na Taora
nebo
Viljur ispod Viljura
svetla godina
Dva zelena pečinska oka!

Naviše se malo popni
nagoreo krčka se Arktik
od drskih želja na mašinji
Mirisi su vrata
ka tom belom selu
opustošenom od čežnje i žestokosti
Ko to vesla tamom

sa plamenim gunjem
tama je prestala da diše
i duše se otplicu
oh koliko stare duše
bičevima svraju
na staromladim hidrama

SASVIM NOVE HIDRE
ZA ODISEJA NOVOG ČOVEKA
IZMEĐU MAKEDONOGRČKE

Zemlja se utišala
svela se na nekoliko
na nekoliko kasnih vinskih napoličara

Naviše se još malo popni
novo ime
drugoplasirano između
puste zemlje Makedonske i Grčke

Spusti te dvosmislene hidre
da se ne vitlaju
da ne pate
zbog duša koje nemaju
zbog duša i puta izgrizenog
bolnim konjima
između puste zemlje Makedonske i Grčke

Taor i Viljur
dve svetske modre ljubitelice!

V.

Suše grane i ljudi
brane te od sunca
da se ne bi otipilo
od tvoje blizine

EVO TE PARE
KOJU SI NAKISELIO
KAD SI S NJOM POŠAO U SVET

VI.

Na kraju i
sunce raspne
svetlost izlomi
tamu protera
dušom sve tamnijom
ugasi se od ljubavi
neoženjenik

Hidre ga oplakuju
stepe još više pljačkaju
ZAPALI VATRU
I NESTADE
Žene su ga ođektivale na raskršćima
Čudni putevi
Makedonogrčki
naseliš se na tom telu
sad beži od samog sebe Odiseju
Ostala je pesma
i razapeto sunce